

άπο ένα γέραντο, συμπόλεμότη του πατέρα του, το Λουκά Σκουφέτη, ανέσκαψε και βρήκε τα κόκαλά του. Και αργότερα, στις 20 'Ιουλίου 1894, έτελεύθη στην Κορίνθια επιμημόνιος τελετή και τ' αποκαλυπτήρια μαρμαρίνης στήλης, η όποια έστήθη προς τιμήν του Λιάου Παλαιολογίτη κάτω από το ιστορικό Κάστρο της Κορίνθιας. Όλη η Γορτυνία παρευρέθη στην τελετή αυτή, όπου ο 'Ηλίας Λιακόπουλος, καθηγητής του Ρωμικού Δικαίου από 'Εθνικό Πανεπιστήμιο, έγραψε του ήρωα, έξεφώνησε τον λαογραφικό και έξιστόρησε τη ζωή του ένδοξου πατρός του.

Τόσο έμειναν ιστορικά στους 'Οθωμανούς του Μωριά τo γεγονός τoς 27 Μαρτίου 1821, ώστε λαομωδώς έμεινε μεταξύ τους μια φράση: «Ο 'Αλλάγ να μέ φιλιά από Κορίνθιο γιομέρα!».

Άλλο περίεργο 'Αρχαϊκό περίεργημα είναι το ακόλουθο:

Χρυσόδοιτο, 'Αρκουδόρομα και οι 'Αλωνιστιάνοι
Έχουνε κούνιουρα μυαλό και ή γνώσι δεν τους φτάνει!

Το δίσημο αυτό σταυρίζε τους καταγεμόνους από τo τρία αναφερόμενα χωριά και αναφέρεται σε μιά από τις γενναϊότερες πράξεις της 'Αρχαϊκής Ιστορίας: Όταν στις 1715 οι Τούρκοι μπήκαν στην Πελοπόννησο, έκριναν τo φρούριο της Κορίνθου και του Ναυπλίου και προχωρούσαν, όλη ή χώρα ύπoτάχθη σχεδόν χωρίς αντίσταση. Οι Γορτυνίοι έστειλαν τότε τρεις προσηγούς —τον Κατεράν Χροιά, το Θανάση Κοιλιά και το Σύντερο— και ήρωολογήσαν πίστι και αντοχή στο Σουλτάνο. 'Όσοσο, ο Μιστοκλής Κολοκοτρώνης, ο εμφυρδός και μεγαλοδούρος γυρός του Διήμου Κολοκοτρώνης, άγανακτισμένος για τή βία των σπαταροτών του, σπρώχνει έπαναστατική σημαία, γράφει στα χωριά Χρυσόδοιτο, 'Αρκουδόρομα και 'Αλωνιστιάνοι και με τo θεματό του λόγια ένθουσιάζει ανατρεφόμενους νέους, και πηγαίνει να ζητήσει το άνθράκιο ποτάμι του Γουρακού στρατευματος!... Ο πατέρας του μικρού Μπότσια, ο γέρο-Δημύς Κολοκοτρώνης, στην όψη θέλησε να συγκρατήσει το γυρό του από ένα τέτοιο επικίνδυνο πόλεμιο, στο τέλος όμως έκανε το σταυρό του και τόν ακολούθησε.

— Πάμε με την εγχή του Θεού! είπε.

Σε μιά βδομά, που λέγεται «Παλιότοπος του Ντάρας, άπάντησαν 8.000 Τούρκοι. Η μάχη στάθηκε άγρια, φονική. Από τους διακόσιους Γορτυνίους δεν έγλίτωσαν παρά ο Κολοκοτρώνης, ο γυρός του ο Μπότσιας και πέντε άλλοι. Οι λοιποί έπεσαν νεκροί και κομματιασμένοι από τους Τούρκοι, που σήκησαν άπάνω τους τ'εφενωμένους από την αντίσταση.

Ένας στεχνολόγος της εποχής, ο Μάνθος 'Ιωάννου 'Ιουαννίδης, στη «Σημφορά και αχμωλοσία του Μωρέσος» άναφέρει το γεγονός με τους ακόλουθους στίχους:

Χρυσόδοιτο, 'Αρκουδόρομα και 'Αλωνιστιάνοι
Πού ήσαν όλοι τους κρελλοί και γνέσι δεν τους φτάνει
Και τελιώνει έτσι:

Διακόσιοι συμμαχούθησαν τον Τούρκοι να παήσουν
Μά δεν τους άπαράτησαν όδίσω να γυρίσουν.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΧΙΝΟΠΟΡΙΑΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

Λευκή περγάνη μωροστό μου και άφτερομήρασι
 και στο μάλλινα φορέεις ξερό στεφανιά.
 Έχω πρωί, θυμάμαι, από άγριόκλημα
 στην πράσινη αυλή τ'όχλαμε κάνει.

Το ξερω, άγάλη μου, ένα κρινό άφρωστο
 ο' έξηλεψε και σβένει στ' άνθογαλιά.
 Καφρός όμως, ποιάς καφρός έπέστεσε,
 τι θέλεις να τo θυμηθούμε και;

Ποιάς λέει να τo θυμηθούμε τ' αλημονητα;
 Περνώντας ήρθα εδώ και πως να σήρω,
 στο κρινό δάσος το χινωσιμακα:
 όπου ξερά τo δέντρα ουρμάζουν γυρό.

Το νικικό μου φόρεμα άνασένοντας
 να σήρω ενδοθασμένα άπ' τη σαπία,
 για τής καλής μας τής χαρής στενάζοντα,
 τα κίτρινα, τα παγωμένα φύλλα...

ΑΛΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Την πρώτη άσπρη τριζα την ξεφορτώνουμε, τη δεύτερη τη βάρυ με, για τήν τρίτη όμως καμαρώνουμε.

— Έκείνος που προδίδει το ξένο μυτικό, δεν φιλιάει ούτε το δικό του.

— Τα νομίσματα της είνεργιας είνε ή χαρές.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΊΑ ΤΟΥ 1912-13

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η μάχη του Κιλίκις. Πώς τραυματίστηκε ο Γραβάνης. Στο νοσοκομείο. Ο ήρωϊσμός του λοχαγού Ντίλια. Πώς έφανευθή ο ήρωϊς Καμάρας. «Θάρρος, παιδιά μου! Θάρρος, παλληκάρια μου!...» Έμφυζώνει τους στρατιώτες του με τήν ψυχή στα χείλη, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Κατά τον 'Ελληνοβουλγαρικό πόλεμο του 1913, μόλις άρχισε ή περίφημη μάχη του Κιλίκις, κατά τήν όποιαν οι στρατιώται μας κατήγοσαν έναν έπι πλέον ήρώηδο, ο ταγματάρχης Γραβάνης διατάχθη μαζί με το τάγμα του να άναγκησούν νέα έπίθεσι, ενώ όδίσω δεν είχε ξεκουραστεί από τή μάχη τής προηγούμενης ήμέρας.

Ο γενναϊός ταγματάρχης, μόλις έλαβε τή διαταγή, δήγησε το φρόνιμα των άνδρών του με ήλια ένθουσιάζη λόγια και ώθησε μαζί τους στην πρώτη γραμμή. Άλλά καθώς πολεμούσε έντελώς άπορηλακτός από τις σφαίρες των έχθρών, πληγώθηκε στο γυρό και άποσύστησε σε μιά άσχημη για να έπίθεσι το τραύμα του. 'Υστερα από λίγο ζυτακαβαλίλευσε τ' άλόγο του και θέλησε να επανέλθη στη μάχη. Αντιστάς όμως ή σφαίρα τον έπληξε για καλά και δεν του επέτρεπε πια να μάχεται. Τότε αναγνώστησε, με μεγάλη του λύπη, να άποχωρήσει από τή μάχη κομιά, για να μην αντίληφθούν τον τραυματισμό του οι στρατιώται και δειλιάσουν, άφοι προηγούμενος είδοποίησε το λοχαγό Γεωργίου να αναλάβη αυτός τή διοίκηση του τάγματος. 'Αφού λοιπόν έδωσε τις τελευταίες του εντολές, μεταφέρθηκε σ' ένα στρατιωτικό νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης, πριν ακόμα πληροφρηθή τήν έκβασι τής μάχης.

Αργότερα μπήκαν στο ίδιο νοσοκομείο και τρεις άλλοι τραυματία αξιοματωχοί του τάγματος του.

— Καλώς τα παιδιά! τους έφώναξε ο Γραβάνης μόλις τους είδε, ανασηδώντας άπ' το κρεβάτι του. Πεφηνένο ν' άκούστω νέα σας. Έκαμε το καθήκον του το τάγμα μου;

— Και με το παραπάνω, κύριε διοικητά.

— Ποιάς έπληξε αχότος στο Κιλίκις;

— Ποιάς άλλος από μάς, κύριε ταγματάρχα;

— Μιγάρο σας, παιδιά, να μου γήστετε!... φώναξε ένθουσιασμένος ο Γραβάνης. Και γυρόν και πληροφηνένο με βιανοποίησατε όπως περιμένα...

Κατά τή μάχη του Κιλίκις, πριν ακόμα καταληφθή ή πόλις άπ' το στρατό μας, μεταξύ των άλλων έτραυματίστηκε και ο λοχαγός Ντίλιας, ο όποιος όμως εξακολουθούσε να διοική το λόχο του με ακατάβλητο θάρρος: Όταν όμως είδε ότι λόγω του τραυματισμού του είχε εξαντληθή τελειως και δεν ικανοποιεί να κρατήσει τή διοίκηση του λόχου του, κάλεσε τους άνδρες του κοντά και παραδίδοντάς τους στον άνθηπολοχαγό Τριανταφυλλίδη, τους είπε:

— Πηγαίνετε στη δόξα που σας περιμένει. Έγώ, άνθηπολογεά, θα μείνω εδώ, για να μάθω από το στόμα σου ότι ήραμε το Κιλίκις... Και, όπως ξέρομα, ή εγχή του δεν άργησε να εκπληρωθή.

Ένα από τα ήρωϊκότερα έπεισόδια τής μάχης του Κιλίκις ήταν και ο θάνατος του αντισυνταγματάρχου Κιμαρια, ο όποιος έπολεμήσε άφοβια μαζί με τους στρατιώτες του και συνετέλεσε πολύ στην άλωσι τής πόλεως με το παραδειγματό του.

Σε μιά στιγμή, ενώ ή μάχη κόνιτε να τελειώσει, ο γενναϊός αντισυνταγματάρχης, ήφρόνοντας το ξέρος του, φώναξε στους άνδρες του:

— Έμπρός, παιδιά, μη φοβιάσε. Δέτε εμάς που στεκομαστε όδοί... Θάρρος και θά τους τσακίσουμε...

Οι στρατιώτες, ένθουσιασμένοι από τo λόγια του διοικητού του, ώθησαν έμπρός ακάθεκτοι, χωρίς να λάβουν καμιά προφύλαξη κατά του έχθρου. Ο Κιμαρίας, βλέποντάς τους να μεγαλυνδύνουν, έτραξε στην πρώτη γραμμή για να τους σιστήη να προφύλασσονται. Ένώ τους μιλούσε όμως, ένα βλήμα οδίδος τον βρήκε στην κοιλιά. Ο αντισυνταγματάρχης έπεσε άμεσώς κάτω και κρατώντας ακόμα το σπαθί στα χείρια του, άπήθησε στους στρατιώτες αυτά τα ένθουσιασμένα λόγια:

— Θάρρος, παιδιά μου!... Θάρρος, παλληκάρια μου!...

Οι όποιοι δεν τον άφησαν να προσηγήρη. Έμεινε άφαντος στη θέσι του, ενώ από το στόμα του έβγαιναν μερικάς άναφωρές λέξεις. Άμέσως τον μετέφεραν άνάσθητο στο γεωροφείο και σε ήλια έφηνήχσε...

ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ ΣΠΕΤΣΕΡΗΣ

Ο πελάτης. Χτες το βράδυ, κύριε, οδς γήησα κιννο και έσείς μου δώσατε κατά λάθος... σποντικοφάρμακα!

Ο φαρμακοποιός. Έχετε δώδε μου ένα φάρμακο απόμα, που μου γρηστάτε...

